

Ticības lietas

Ticības lietas

Ticības lietas

Ticības lietas

Krāslavas katoļu baznīcai — 230

Šogad 26. augustā Krāslavas Romas katoļu baznīcai aprit 230 gadu. Jaunuzcelto mūra dievnamu, trešo draudzes vēsturē, 1777. gadā, atzīmējot baznīcas patrona sv. Ludviga piemiņas dienu, konsekreja Malenskas titulārbīskaps Staņislavs Bohušs Sestžencevičs.

No 1676. līdz 1755. gadam Krāslavas garīgās dzīves attīstība bija jezuītu ziņā. Šis apstāklis acīmredzot ir atstājis pēdas jaunās mūra baznīcas arhitektūrā, tās mākslinieciskajā veidojumā. Pēc grāfa Ludviga Plātera un Livonijas bīskapa Antonija Ostrovska vienošanās to projektēja un uzcēla itāļu arhitekts A. Paracco, vadoties galvenokārt no Romas galvenā jezuītu dievnama kanoniem.

Celtniecības darbi sākās 1755. gadā (jau cita ordeņa — lāzaristu tēvu vadībā) un galvenajos vilcienos bija pabeigti 1766. gadā. Būvniecība veikta ar vērību, kāds ir atbilstošs baznīcai, kam jāklūst par Infantijas bīskapa katedrāli. Tomēr tam nebija lemts piepildīties politisko sarežģītību dēļ. 1772. gadā Latgale tika pievienota Krievijai. Kopā ar Latgales un Baltkrievijas katoļiem Krievijā nu bija vairāk nekā 100 tūkstoši katoļu, kurus cariene Katrīna II plānoja pārvērst par pareizticīgajiem. Krievijai pievienotajās teritorijās nebija palicis neviens katoļu bīskaps.

1773. gadā Krievijas katoļiem par bīskapu ievērtja Staņislavu Bohušu Sestženceviču, kurš, atbalstīdams Krievijas intereses, bija ieguvis Katrīnas II labvēlību, citādi Romas pāvesta rīkojumam nebūtu nekāda spēka. Nesazinājusies ar Svēto Krēslu, ķezariene noteica bīskapa sēdekli Mogiļevā. Līdz ar to uz laiku bija apstājušies arī nepabeigtie Krāslavas baznīcas un klostera celtniecības darbi.

1774. gada augustā par Krāslavas draudzes prāvestu, misionāru mājas priekšnieku un Garīgā semināra rektoru tika nozīmēts lāzaristu tēvs Staņislavs Sļadovskis, kurš šos pienākumus pildīja

Filipo Kastaldi 1760.-1762. g. gleznojis arī sešas sānu altāru kompozīcijas: "Krustā sistais", "Sv. Vincents no Paulo", "Padujas sv. Antonijs", "Trīsvienība", "Dievmātes debesīs uzņemšana", "Dievmātes saderināšanās ar Jāzepu". Centrālajā altārī F. Kastaldi augšējā daļā darinājis gleznu "Sv. Pē-

teris un Pāvils", kura bija redzama vēl 1935. gadā (saglabājusies 1927. gada fotogrāfija). 1940. gadā tā tika pārgleznota, bet pēc II pasaules kara tai virsū uzlikta uz audekla gleznota kompozīcija — P. Glaudāna "Svētā ģimene" (pašlaik tā tiek gatavota restaurācijai). Nav zināms, cik lielā mērā ir saglabājusies sānu altāru sienu gleznojumi aiz pašreizējām altārgleznām.

Baznīcas arhitektūrā arī tagad ir daudz elementu — pilsētas vēstures un tās sakaru ar ārējo pasauli liecinieku. Dievnama apmeklētāji var apskatīt uz katedras jumta sprediķojošu jezuītu — sv. Francisku Ksaveru. Viņš bija Jēzus sadrau-

tika svinīgi pārnests uz baznīcu un ievietots Jēzus Sirds altārī 1784. g. Prāvesta Miķeļa Svižinska vadībā pirmoreiz svinētas pāvesta Pija VI 1790. gadā iedibinātās sv. Donata 40 stundu atlaidas — pirmajā svētdienā pēc sv. Pētera un Pāvila dienas. Lāzaristu mūks Matejs Šatkovskis bija tas, kurš parūpējās par

draudžu attiecības ar valdības iestādēm, spilgti apliecināja Kurzemes guberņas katoļu vienību ar Vitebskas guberņas triju latviešu apriņķu katoļiem. Par to, ka J. J. Jaloveckis bija ievērojams cilvēks ne tikai Krāslavas draudzē, bet arī tālu aiz tās robežām, liecina viņam piešķirtais Mogiļevas goda kanoniķa nosaukums, kā arī divi citi cieņas un atzinības simboli — krūšu Zelta krusts ar zelta ķēdi (piešķīris Nikolajs I 1854. g. 5. decembrī) un sv. Staņislava III šķiras ordenis, ko 1858. gadā piešķīra cars Aleksandrs II pēc arhibīskapa V. Žilinska ieteikuma. Misionāra portretu ar abām goda zīmēm, ko ap 1882. gadu darinājis Pēterpils gleznotājs A. Horavskis, arī tagad varam apskatīt baznīcas sakristijā. Līdz karam tas atradies baznīcas kreisajā navā. J. J. Jaloveckis bija arī mūziķis, dzejnieks, gleznotājs, vēsturnieks. Kā pateicība par paveikto uz Jalovecka un viņa mātes kapu kopiņām Krāslavas kapsētā arvien var redzēt kādu ziedu vai iedegtu svecīti. Viņa vārdā nosaukta arī viena no pilsētas ielām.

Krāslavas draudzes dzīvē lielu ieguldījumu devuši visi 14 šeit kalpojušie prāvesti — dekāni, īpaši Jānis Jāzeps Simi(o)novičs (1891-1897), Jāzeps Kiselis (1928-1940), Pēteris Rudzeits (1940-1945), Staņislavs Kokins (1951-1963), Julijans Samušs (1963-1980), Jāzeps Lapkovskis (1980-2005). Par katru no viņiem varētu uzrakstīt lielāku vai mazāku apjoma grāmatu.

Krāslavas draudze visos laikos bijusi par starta laukumu daudziem jauniešvītājiem priesteriem. Te viņi guva pirmo dvēseļu gana rūdījumu, daudzi vēlākos gados kļuva par izciliem Dieva kalpiem, Latgales atmodas veicinātājiem, deva daudz vērtību kultūras, izglītības, zinātnes laukā. Viņu vidū: Jānis Kurmins (kalpoja Krāslavā no 1852. līdz 1859. g.) — pirmās poļu-latīņu-latgalešu vārdnīcas autors, Nikodems Rancāns (1897-1898)

sv. Donata kapličas būvi un 1818. g. 14. septembrī vadīja svinīgo relikviju pārvietošanu no baznīcas uz kapliču. Tās bija vērīgas svinības pāris nedēļu garumā, apveltītas ar pilnām atlaidām, kuras beidzās ar procesiju apkārt Krāslavai. Baznīcas laukumā tika uzstādīts misiju krusts. Nav izdevies atrast ziņas par citu tik vērīgu, spilgtu un ilgstošu notikumu draudzes vēsturē.

Prāvests Jāzeps Gaļkevičs (1835-1842) bija pirmais no Krāslavas, kurš iecelts par Augšdinaburgas dekānu. 1838. gadā ar viņa gādību blakus baznīcai uzcelts zvanu tornis, baznīcas laukums apstādīts ar papēlēm, kuras

dzies prāvestu, misionāru mājas priekšnieku un Garīgā semināra rektoru tika nozīmēts lāzaristu tēvs Staņislavs Sļadovskis, kurš šos pienākumus pildīja vienpadsmit gadus (1774-1785). Mūsu novadnieks St. Skutāns viņu nosaucis par "īstu nenogurdināmu misionāru tipu."

No 1776. gada 3. janvāra ziņojuma pāvesta nunciijam uzzinām, ka, atgriezies no sava ceļojuma uz Smoļensku, tēvs Sļadovskis esot ķēries pie pirms 18 gadiem iesāktās baznīcas būves pabeigšanas. Gada laikā gandrīz uzcelts arī klosteris. Kaut gan Krāslavas baznīcai nebija lemts kļūt par bīskapa katedrāli, tā tomēr kļuva par vienu no Latgales baznīcu arhitektūras etaloniem, izcilu XVIII gs. baroka arhitektūras paraugu — Latvijā reti sastopamā "II Gesu" tipa celtni, kuras pirmparaugs ir arhitektu Džakomo Vinjolas un Džakomo della Portas projektētā II Gesu baznīca Romā.

Droši vien pēc Krāslavas katoļu baznīcas fundatora, grāfa Konstantīna Ludviga Plātera iniciatīvas dievnams veltīts Krāslavas īpašnieka Debesu aizbildņa sv. Ludviga (Francijas karaļa Luija IX) godam. Acīmredzot šī paša iemesla dēļ Filipo Kastaldi virs centrālā altāra radīja sienas gleznojumu, kurā atveidots sv. Ludvigs, kurš, dodoties Krusta karā, saņem arhibīskapa svētību. Gandrīz 120 gadus freska atradās aiz poļu mākslinieka Jana Matejkas audzēkņa Tomaša Lisēviča darinātās līdzīga sižeta gleznas (1884.g.). Ilgu laiku nebija pat zināms, vai sienas gleznojums ir saglabājies. Pateicoties dekāna J. Lapkovska rūpēm, kā arī Latvijas Pieminēkļu aizsardzības aģentūras, Latvijas Kultūras fonda un Polijas vēstniecības Latvijā atbalstam, restauratoru Kristīnes Širvinskas (Latvija) un Juzefa Stecinska (Polija) kolektīva teicamajam darbam, kopš 2006. gada jūlija abi sakrālās mākslas šedevri — gan XVIII gs. freska, gan XIX gs. glezna — atkal skatāmi to primatnējā krāšņumā.

karu ar ārējo pasauli liecinieku. Dievnama apmeklētāji var apskatīt uz katedras jumta sprediķojušu jezuītu — sv. Francisku Ksaveru. Viņš bija Jēzus sadraudzības ordeņa dibinātāja sv. Ignācija no Lojolas līdzgaitnieks un domubiedrs, kurš kopā ar viņu salicis pirmos solījumus, apņemoties kalpot vienīgi Pestītājam. Kāpēc Krāslavas baznīcas projektētāji izvēlējās te iemūžināt tieši sv. Fr. Ksaveru? Varbūt tāpēc, ka vēl savas dzīves laikā viņš brīnumaini ārstējis līpīgās slimības, bet vēlāk kļuva par sirgstošo aizbildni. Ir zināms, ka tajos gados Krāslavā vairākkārt trakojis mēris.

Tā laika garīgās atmosfēras simboli atainoti gan altāros, gan vārtu arhitektūrā — visgreznākajā baznīcas fasādes daļā. Vārtu kapelas vienā augšējā nišā ievietota sv. Vincenta no Paulo figūra. Baznīcā ir arī sv. Vincenta altāris ar eļļā gleznotu Apolinarija Horavska darbu "Svētais Vincents ar bērnu" (1871.g.). No 1755. līdz 1844. gadam Krāslavas draudzē, aprīnķa skolu un Garīgo semināru uzturēja sv. Vincenta dibinātā ordeņa priesteru kongregācijas mūki — lāzaristi jeb misionāri, bet no 1789. līdz 1864. gadam Krāslavā darbojās arī šī ordeņa žēlsirdības māsas. Te bija vienīgais sieviešu klosteris Latgalē rekatolizācijas laikmetā. Ordeņa māsas strādāja slimnīcā, bāreņu patversmē, atbalstīja cietējus, uzturēja meiteņu skolu, kas vēlāk tika pārveidota par pansiju, veica citu karitatīvo darbu.

Vēsturi veido cilvēki. Taisnības labad jānosauč vismaz to priesteru vārdi, kuru ieguldījums bijis ļoti nozīmīgs draudzes dzīvē un baznīcas vēsturē ne tikai viņu darbības laikā, bet nezaudē savu vērtību arī šodien. Jau minētā enerģiskā un darbīgā lāzaristu tēva St. Sļadovska kalpošanas laikā tika pabeigta mūra baznīcas celtniecība, tā iesvētīta 1775.g. 28. oktobrī un konsekrēta 1777.g. 26. augustā, uz Krāslavu no Romas tika atvestas sv. mocekļa Donata relikvijas 1775.g., vēlāk no Plāteru kapelas tās

iecelts par Augšdinaburgas dekānu. 1838. gadā ar viņa gādību blakus baznīcai uzcelts zvanu tornis, baznīcas laukums apstādīts ar papelēm, kuras pēc 165 gadiem, nesen mūžībā aizgājušā dekāna Jāzepa Lapkovska laikā, tika nomainītas ar liepām. Tajā pašā gadā atjaunots arī misiju krusts.

Draudzes prāvests un Augšdaugavpils dekāns Kazimirs Bočkovskis (1842-1844) kopā ar pēdējo — piecpadsmīto — Garīgā semināra rektoru Jāni Jāzepu Jalovecki bija bēdīgo notikumu centrā, kad 1843. gada novembrī ar cara valdības rīkojumu slēgta žēlsirdīgo māsu patversme, bet decembrī — Garīgais seminārs, kā arī visa lāzaristu kongregācija, kuras īpašumus pārņēma valsts, bet tās locekļus ieskaitīja bīskapijas garīdzniekos.

Kad Garīgais seminārs 1844. gada janvārī tika pārcelts uz Minsku, Krāslavas draudzē kalpot palika vairāki bijušie semināra mācību spēki. Ja pirms tam 69 gadus pie Krāslavas baznīcas un semināra uzturējās deviņi vai pat desmit priesteri, tad kopš 1844. gada — tikai trīs. No bijušajiem misionāriem šajā laikā draudzē kalpoja Vincents Gosciņskis, Kārlis Obermillers, Ildefans Lesčinskis, Ignacijs Narvojš, Jāzeps Stengvillo. Taču visilgāk, 46 gadus, Krāslavas draudzē visā tās pastāvēšanas vēsturē kalpoja lāzaristu tēvs Jānis Jāzeps Jaloveckis: sākumā par semināra pasniedzēju, tad par rektoru, skolu kapelānu, bet no 1849. gada līdz sava mūža beigām (1885.g.) — par draudzes prāvestu un Augšdaugavpils dekānu. J. J. Jaloveckis, kuram vienīgā kalpošanas vieta bija Krāslava, ir ļoti daudz darījis mūsu draudzes labā: ieviesa maija mēneša un Gavēņa laika dievkalpojumus, krustaceļu, kam iegādājās attiecīgas staciju gleznas, iekārtoja sv. Jura un sv. Jāņa Kristītāja altārus, uzturēja dievnamu labā kārtībā, pasūtīja poļu māksliniekam J. Matejko altārgleznu utt. Kā dekāns Jaloveckis sekmīgi kārtoja viņa pārraudzībā esošo desmit

zinātnes laukā. Viņu vidū: Jānis Kurmins (kalpoja Krāslavā no 1852. līdz 1859.g.) — pirmās poļu-latīņu-latgaliešu vārdnīcas autors, Nikodems Rancāns (1897-1898) — ievērojams garīdznieks, Latgales kultūras un izglītības darbinieks, Pēteris Strods (1917-1918) — nākamais bīskaps, valodnieks un literāts Francis Trasuns (1920-1922) — I un II Saeimas deputāts, Latgales nacionālās atmodas veicinātājs, Bronislavs Valpītis (1921-1923) — mariāņu tēvs, Aloizs Anspoks (1932) un Izidors Ancāns (1935-1942) — vēlākie Garīgā semināra profesori, Arnolds Oļehno (1966-1967) un Andrejs Aglonietis (1978-1979) — tagadējie Grīvas un Aglonas dekāni u.c.

Pētot Krāslavas baznīcas vēsturi, iepazīstoties ar materiāliem par draudzes ganiem, var pārliecināties, ka jezuītu un lāzaristu tēvi, laicīgie priesteri arvien bijuši tie, kas tautai atklājuši mūžīgās pārdabiskās patiesības, nesuši Evaņģēlija mūžīgās dzīves vēsti. Tieši viņu iepotētā ticība, uzticēšanās Dievam ir devusi Latgales ticīgajiem sīkstumu un izturību, kas ļāva saglabāt savu identitāti, it īpaši pēdējo triju gadu simteņu sitienos. Ja mēs uzmanīgāk ieklausītos seno dienu atbalsīs, ielūkoties tajā gaisijā, ko 230 gadus pieredzējuši mūsu baznīcas mūri, svētbildes un altāri, kuru priekšā šodien lūdzamies, mūs pārņemtu dziļa cieņa, godbijība un arī lepnums par kristīgās ticības pamatlicējiem un tās stiprinātājiem, par baznīcas cēlājiem un aprūpētājiem, par mūsu draudzes priesteriem, kuri pašaizliedzīgi, ar lielu uzupurēšanos, Dieva un līdzcilvēku mīlestību darbojušies no draudzes pirmsākumiem līdz šodiendienai. Lūgsim Svētā Gara apgaismojības žēlastību, lai mēs spētu savām gara acīm saskatīt daudzos svarīgos notikumus mūsu dievnama vēsturē, sajūst seno dienu gaisotni savās sirdīs, lai tā kalpotu mūsu dvēseļu svētdarīšanai.

*Genovefa KALVIŠA
Ilonas STEPINŠAS foto*